

Podsekretarz Stanu

DLPC-IV.070.6.2020

dot. BPS.DKS.KU.0401.17.2020

Pan

Krzysztof Kwiatkowski

**Przewodniczący Komisji Ustawodawczej
Senat RP**

Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na pismo z 29 maja 2020 roku zawierające prośbę o przedstawienie opinii o senackim *projekcie ustawy o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw* (druk senacki nr 138), uprzejmie przedstawiam następującą opinię.

I. Istota projektowanej ustawy

W projektowanej ustawie przewidziano nowelizację niektórych przepisów ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2020 r. poz. 360 i 956), zwanej dalej „ustawą o Policji” oraz ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 431 i 956), zwanej dalej „ustawą o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych”, zmienionych ustawą z dnia 30 kwietnia 2020 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 956), zwanej dalej „nowelą z 30 kwietnia 2020 r.”, jak też samej noweli z 30 kwietnia 2020 r., a nadto przepisu art. 9d ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 i 956), zwaną dalej „u.p.p.r.”,

Propozycje zmian przedstawionych przez projektodawcę obejmują następujące zagadnienia:

A.

Kluczową zmianą w przedłożonym *projekcie* jest skrócenie *vacatio legis* noweli z 30 kwietnia 2020 r. Przewidziany w niej czas wejścia w życie - 6 miesięcy od dnia ogłoszenia, który, w związku z jej publikacją 29 maja 2020 r., przypada na 30 listopada 2020 r., zostaje

określony przez wskazanie dnia oznaczonego kalendarzowo, to jest dnia 1 września 2020 r. W ocenie projektodawcy, prawidłowe wdrożenie postanowień noweli z 30 kwietnia 2020 r. wymaga czasu wykraczającego poza standardowe *vacatio legis*, stąd propozycja jego skrócenia praktycznie o połowę. Przyjęto, że czas pozostały do 1 września 2020 r. powinien być wystarczający zarówno na wydanie niezbędnych aktów wykonawczych, jak i na ewentualne przeprowadzenie szkoleń funkcjonariuszy Policji oraz żołnierzy Żandarmerii Wojskowej, którzy będą stosowali nowe przepisy. Według projektodawców, w przypadku noweli z 30 kwietnia 2020 r. nie można abstrahować od szczególnej sytuacji faktycznej, a mianowicie palącego problemu przemocy domowej, zwłaszcza w okresie pandemii wywołanej rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (art. 4 pkt 2 *projektu*).

Druga z propozycji zmian w obrębie noweli z 30 kwietnia 2020 r., dotyczy brzmienia art. 3 pkt 5 i wynika z faktu, że do polecenia nowelizacyjnego wkradła się oczywista omyłka pisarska (zamiast art. 55 ust. 1, wskazano art. 55 ust. 3), która nie pozwoli na osiągnięcie zamierzonego celu legislacyjnego. Stąd też w projekcie zamieszczono zmianę naprawiającą omawiany błąd (art. 4 pkt 1 *projektu*).

B

W celu eliminacji wątpliwości co do możliwości uczestnictwa w przesłuchaniu świadka na podstawie art. 15ab ust. 4 ustawy o Policji oraz art. 18b ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych osoby stosującej przemoc w rodzinie, projektodawca zaproponował jednoznaczne przesądzenie tej kwestii przez wprowadzenie w obu tych przepisach zastrzeżenia w tym przedmiocie jak w przewidują art. 15ab ust. 7 zdanie trzecie ustawy o Policji i art. 18b ust. 7 zdanie trzecie ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych w brzmieniu nadanym nowelą z 30 kwietnia 2020 r. (art. 1 pkt 1 i art. 2 pkt 3 *projektu*).

C

Zmiany proponowane w odniesieniu do art. 15ad ust. 1 zdanie drugie ustawy o Policji i art. 18d ust. 1 zdanie drugie ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych mają charakter redakcyjny, eliminują bowiem błąd składniowy polegający na niepoprawnym zastosowaniu imiesłowowego równoważnika zdania oraz wskazują jednoznacznie, że przewidziane tymi przepisami pozostawienie zawiadomienia o wydaniu nakazu lub zakazu, jest inną formą doręczenia (art. 1 pkt 2 lit. a i art. 2 pkt 4 lit. a *projektu*).

D

Propozycja nowelizacji art. 15ad ust. 3 i konsekwentnie art. 15ae ust. 2 pkt 7 oraz ust. 4 i 5 ustawy o Policji oraz analogicznie art. 18d ust. 3, art. 18e ust. 2 pkt 7, ust. 4 i 5 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (art. 1 pkt 2 lit. b i pkt 3 lit. b-d oraz art. 2 pkt 4 lit. b i pkt 5 lit. b-d *projektu*) dotyczy umożliwienia osobie stosującej przemoc zabrania przedmiotów osobistego użytku i służących do świadczenia pracy lub będących własnością tej osoby zwierząt domowych nie tylko ze wspólnie zajmowanego mieszkania, lecz również bezpośredniego otoczenia wspólnie zajmowanego mieszkania. Jak wskazano w uzasadnieniu, nie da się wykluczyć, że potrzebne obowiązanemu przedmioty lub należące do niego zwierzęta będą znajdowały się nie we wspólnie zajmowanym mieszkaniu, lecz właśnie w przestrzeni będącej jego bezpośrednim otoczeniem.

E

Jak wskazał projektodawca propozycja uszczegółowienia wytycznych z art. 15ad ust. 5 i art. 15af ust. 4 ustawy o Policji oraz analogicznie art. 18d ust. 5 i art. 18f ust. 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (odpowiednio art. 1 pkt 2 lit. c i pkt 4 *projektu* oraz art. 2 pkt 4 lit. c i pkt 6 *projektu*) wynika z wymogu, aby zawiadomienia kierowane do osób stosujących przemoc w rodzinie były zrozumiałe dla kogoś, kto nie korzysta z pomocy pełnomocnika. Ma to gwarantować możliwie prosty, jasny język owych zawiadomień. Nowe przepisy odsyłają do stosowania przepisów postępowania cywilnego również wtedy, gdy chodzi o wniesienie zażalenia od wydanego nakazu lub zakazu, czyli *de facto* dokonanie czynności, która może nastąpić bezpośrednio pod odebraniu zawiadomienia. W myśl natomiast art. 87 § 1 k.p.c., pełnomocnikiem strony może być nie tylko adwokat lub radca prawny, tzn. osoba dysponująca fachową wiedzą prawniczą, ale także małżonek, rodzeństwo, zstępni lub wstępni strony oraz osoby pozostające ze stroną w stosunku przysposobienia. Bardziej precyzyjne będzie zatem wskazanie, że zawiadomienie powinno być zrozumiałe dla osób, które nie korzystają z „profesjonalnej pomocy prawnej”.

F

W następnej kolejności projektodawca proponuje zmianę brzmienia art. 15ae ust. 1 ustawy o Policji oraz analogicznie art. 18e ust. 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (art. 1 pkt 3 lit. a i art. 2 pkt 5 lit. a *projektu*). Intencją stojącą za tą propozycją jest takie ukształtowanie regulacji dotyczącej sporządzania protokołu z czynności opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia przez osobę,

wobec której wydano nakaz lub zakaz, aby poza tą ostatnią osobą obowiązkiem złożenia podpisu na protokole objęta była nie każda osoba pełnoletnia, która przebywa w owym wspólnym mieszkaniu, lecz dorosła osoba dotknięta przemocą w rodzinie i to tylko wówczas, gdy uczestniczy w protokołowanej czynności. W ocenie projektodawcy tego rodzaju doprecyzowanie minimalizuje liczbę osób, które będą „uwikłane” w zdarzenia mające miejsce po wydaniu nakazu lub zakazu i tym samym eliminuje źródło możliwych zarzutów (np. co do braku wymaganego podpisu), zbędnych emocji czy wręcz traumy wynikających chociażby z angażowania osób postronnych w sprawy związane z przemocą w danej rodzinie.

G

Do redakcyjnych usterek przepisów dodawanych nowelą z 30 kwietnia 2020 r. projektodawca zalicza przywołanie w przepisach art. 15ag ust. 1 pkt 1 ustawy o Policji i analogicznie art. 18g ust. 1 pkt 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych sformułowania „o którym mowa w przepisach ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”, toteż *projekt* już go nie przewiduje (art. 1 pkt 5 lit. a i art. 2 pkt 7 lit. a). W uzasadnieniu *projektu* wskazano, że żądanie, z jakim osoba dotknięta przemocą w rodzinie może zwrócić się do sądu zostało wystarczająco zidentyfikowane w przepisach wobec czego ogólne odesłanie do u.p.p.r. nie jest konieczne. Tego rodzaju redakcyjnej korekty, w ocenie projektodawcy, wymagają również przepisy art. 15ag ust. 1 pkt 5 ustawy o Policji i analogicznie art. 18g ust. 1 pkt 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych w zakresie w jakim użyto w nich nazwy „Fundusz Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej” z dookreśleniem skrótem „Fundusz Sprawiedliwości”. Wskazano, że podstawę utworzenia Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej stanowi art. 43 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny wykonawczy i to w istocie ten przepis powinien być punktem odniesienia dla terminologii stosowanej w innych aktach normatywnych. W związku z tym w art. 1 pkt 5 lit. a tiret drugi oraz art. 2 pkt 7 lit. a tiret drugi *projektu* zaproponowano brzmienie przywołanych przepisów wyłącznie z pełną nazwą tego Funduszu.

H

Kolejna propozycja dotyczy zmiany treści art. 15ag ust. 2 ustawy o Policji i analogicznie art. 18g ust. 2 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych przez zastąpienie czasownika „pouczać” czasownikiem „informować”. Projektodawca wskazał, że w wymienionych przepisach chodzi o uświadomienie danej osobie, iż jej dane mogą zostać

przekazane określone podmiotowi i tym samym o stworzenie mu przestrzeni dla podjęcia decyzji, czy akceptuje tego typu działanie. W ocenie projektodawcy intencją stojącą za analizowanym uregulowaniem było upodmiotowienie osoby dotkniętej przemocą w rodzinie i jednocześnie stworzenie mechanizmu ułatwiającego dotarcie do niej z pomocą, a nie podkreślenie władczych kompetencji Policji czy Żandarmerii Wojskowej. Ponadto nie można pominąć tego, że początkowy fragment analizowanych przepisów, z którego można by wnosić o dokonaniu czynności przekazania danych („poucza (..) o przekazaniu jej danych”), nie współgra z końcowym fragmentem, gdzie jest mowa wprost, iż osoba dotknięta przemocą w rodzinie ma prawo nie wyrazić zgody na takie przekazanie (art. 1 pkt 5 lit b. i art. 2 pkt 7 lit. b *projektu*).

I

Zdaniem projektodawcy termin na rozpatrzenie zażalenia wniesionego przez obowiązanego, wyznaczony sądowi w art. 15aj ust. 2 ustawy o Policji oraz w lustrzanym przepisie art. 18j ust. 2 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych jest za długi. W tym aspekcie projektodawca widzi konieczność lepszego zabezpieczenia praw osób obowiązanych, a tym samym szybszego korygowania pomyłek, które mogą się zdarzyć choćby tylko ze względu na to, że interwencje kończące się wydaniem nakazu lub zakazu niechybnie będą przeprowadzane w stanach faktycznych cechujących się dużą dynamiką i ładunkiem emocjonalnym. Z tego względu projekt przewiduje rozpoznanie zażalenia przez sąd nie później niż w ciągu 48 godzin. Projektodawca podniósł, że termin przewidziany w art. 12b u.p.p.r. na rozpoznanie zażalenia na odebranie dziecka wynosi jedynie 24 godziny (art. 1 pkt 6 i art. 2 pkt 8 *projektu*).

J

Zastrzeżenia projektodawcy budzi zastosowana terminologia na gruncie dodawanych przepisów art. 15ak ust. 3 ustawy o Policji i art. 18k ust. 3 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych. Rozróżnienie dwóch kategorii osób, tj. pokrzywdzonego oraz osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, nie jest potrzebne w świetle celu tych przepisów i nie znajduje uzasadnienia w treści art. 15ak ust. 2 oraz art. 18k ust. 2. W ocenie projektodawcy chodzi o to, by osoba dotknięta przemocą w rodzinie uzyskała informację, że zamiast tymczasowego instrumentu przewidzianego w przepisach normujących uprawnienia Policji oraz Żandarmerii Wojskowej (por. art. 15ak ust. 1 i art. 18k ust. 1), w odniesieniu do osoby stosującej przemoc rodzinie zastosowanie znalazł izolacyjny środek zapobiegawczy, jakim jest tymczasowe aresztowanie, albo środek zapobiegawczy określony w art. 275a ustawy z dnia 6

czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego. To czy osoba dotknięta przemocą w rodzinie (kategoria szersza) korzysta ze statusu pokrzywdzonego w toczącym się postępowaniu przygotowawczym (kategoria węższa) jest w takiej sytuacji zupełnie obojętne. W konsekwencji w projektowanych art. 1 pkt 7 i art. 2 pkt 9 proponuje się nadanie przepisom oznaczonym jako ust. 3 innego brzmienia, w którym z jednej strony zostaną pominięte osoby określone mianem „pokrzywdzonego”, a z drugiej - podmiot uprawniony do otrzymania od prokuratora stosownego zawiadomienia zostanie określony pełną nazwą, czyli jako „osoba dotknięta przemocą w rodzinie”.

K

W związku z postanowieniem art. 4 pkt 1 noweli z 30 kwietnia 2020 r. *projekt* precyzuje odesłanie zawarte w art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych. W obowiązującym brzmieniu przepis ten odnosi się bowiem do zatrzymania uregulowanego w art. 18. Tymczasem nowelą z 30 kwietnia 2020 r. w art. 18 wprowadzono jednostki systematyzacyjne niższego stopnia, a podstawy prawne zatrzymania żołnierza będą ujęte tak w ust. 1, jak i w ust. 2. Wobec tego w art. 2 w pkt 1 *projektu* proponuje się zmianę wymienionego przepisu ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych przez wskazanie obu tych podstaw.

L

Zdaniem projektodawcy doprecyzowania wymaga brzmienie art. 18 ust. 3 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, dodawanego na mocy art. 4 pkt 1 noweli z 30 kwietnia 2020 r. Z uwagi na powiązanie przesłanek zawartych w tej jednostce systematyzacyjnej wyłącznie z zatrzymaniem przewidzianym w art. 18 ust. 2, niezbędne staje się odzwierciedlenie tej zależności poprzez wprowadzenie stosownego odesłania (art. 2 pkt 2 *projektu*).

Ł

Kolejna propozycja nowelizacyjna dotyczy eliminacji zastrzeżenia w art. 30d ust. 1 dodawanym w ustawie o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, że przetwarzanie danych osobowych przez Żandarmerię Wojskową może odbywać się „także bez (...) wiedzy i zgody” osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz osób stosujących tę przemoc. W uzasadnieniu wskazano, iż na potrzebę dostosowania dyspozycji tego przepisu do regulacji zawartej w art. 23 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych

osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) zwracał uwagę Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych w opinii przedłożonej do druku sejmowego nr 279. Projektodawcy proponują zatem pominięcie w treści powołanego przepisu, a konkretnie we wprowadzeniu do wyliczenia, przytoczonej formuły i jednocześnie poprawienie interpunkcji w tej części art. 30d ust. 1 przez wydzielenie wyrazów „w tym dane osobowe” przecinkami (art. 2 pkt 10 *projektu*).

M

W *projekcie* nowelizowany jest również przepis art. 9d ust. 2 u.p.p.r., niebędący przedmiotem nowelizacji nowelą z 30 kwietnia 2020 r. Wskazany przepis dotyczy procedury „Niebieskie Karty”, a wśród podmiotów, które powołane są do jej realizowania, wymienia przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. Projektodawca argumentuje, że skoro Żandarmeria Wojskowa ma być formacją aktywnie działającą w ramach struktur zwalczających tę przemoc oraz udzielających pomocy ofiarom przemocy w rodzinie, czego dowodem jest nie tylko oddanie jej do dyspozycji narzędzia prawnego w postaci nakazu lub zakazu, ale także decyzja ustawodawcy o włączeniu (aczkolwiek na zasadzie fakultatywności) przedstawicieli Żandarmerii Wojskowej w prace zarówno tzw. zespołów interdyscyplinarnych, jak i grup roboczych (art. 7 pkt 1 lit. a i c noweli z dnia 30 kwietnia 2020 r.), to uwzględnienie tej służby w mechanizmie „Niebieskie Karty” stanowi postawienie przysłówiowej kropki nad „i”(art. 3 *projektu*).

II. Ocena proponowanych zmian

Ad. A.

Zasadnicza część projektowanych zmian jest zbieżna z uwagami sygnalizowanymi przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Marcina Romanowskiego 6 maja 2020 r. w toku prac w Senacie nad wówczas projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 108), które jako poprawki zostały zgłoszone przez senatorów Klubu Parlamentarnego Prawo i Sprawiedliwość. Senat zdecydował jednak o przyjęciu tego projektu ustawy bez poprawek. Wymaga podkreślenia, że był to właściwy czas na dokonanie proponowanych zmian. Ministerstwo Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwem Obrony Narodowej, deklarowały, że wydanie aktów wykonawczych i przeprowadzenie szkoleń będzie możliwe w okresie trzech miesięcy, stąd propozycja skrócenia

vacatio legis do trzech miesięcy. Przedmiot regulacji noweli z 30 kwietnia 2020 r. wymaga wprowadzenia uchwalonych zmian w możliwie najkrótszym czasie, jednak skracanie okresu *vacatio legis*, w czasie „spoczywania” ustawy, w aspekcie zaufania do demokratycznego państwa prawnego, o którym mowa w art. 2 Konstytucji RP, może rodzić wątpliwości natury konstytucyjnej.

Zgodnie z § 91 ust. 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie zasad techniki prawodawczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 283) nie nowelizuje się przepisów zmieniających inną ustawę, ust. 2 wskazuje zaś, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach, jeżeli jest konieczne dla uniknięcia luki w prawie, można wyjątkowo znowelizować przepisy zmieniające ogłoszonej ustawy w okresie ich *vacatio legis*. Trybunał Konstytucyjny w swoim orzecznictwie dopuszcza możliwość zmiany przepisów w okresie *vacatio legis*, lecz na zasadzie wyjątku, podkreślając, że nie to sprzyja poczuciu pewności prawa i obniża autorytet władzy ustawodawczej. Z drugiej strony *vacatio legis* jest okresem, w którym prawodawca ma sposobność korygowania dostrzeżonych już po uchwaleniu aktu normatywnego błędów, sprzeczności wewnętrznych czy też rozwiązań prowadzących do powstania sprzeczności w systemie prawa bądź zapobieżenia negatywnym skutkom wejścia w życie uchwalonych, a jeszcze nie obowiązujących regulacji (wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 lutego 2004 r., sygn. K 12/03).

W tym rozumieniu zmiana art. 9 noweli z 30 kwietnia 2020 r., może stanowić przesłankę skargi konstytucyjnej. Skrócenie *vacatio legis* nie służy bowiem uniknięciu luki w prawie. Co więcej, skoro przepisy nie przewidują takiej możliwości, takie działanie ustawodawcy mogłoby naruszać nie tylko wskazaną zasadę demokratycznego państwa prawnego, lecz również zasadę legalizmu, wyrażoną w art. 7 Konstytucji RP, dla obowiązywania której zasada państwa prawnego stanowi uzasadnienie i zgodnie z którą organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.

O ile zatem, w szczególności z uwagi na obserwowany w okresie epidemii COVID-19 wzrost zachowań stanowiących przemoc domową, określenie *vacatio legis* na poziomie trzech miesięcy było uzasadnione na etapie prac nad nowelą z 30 kwietnia 2020 r., o tyle już po jej uchwaleniu i ogłoszeniu, w świetle przedstawionych wątpliwości natury konstytucyjnej, nie wydaje się zasadne.

Nie budzi natomiast wątpliwości zmiana art. 3 w pkt 5 noweli z 30 kwietnia 2020 r. wobec oczywistej omyłki pisarskiej.

Ad. B – D, F – G. K – Ł

Opisana nowelizacja ma charakter korygowania błędów, które choć dostrzeżone w toku prac parlamentarnych nad projektem noweli z 30 kwietnia 2020 r., wolą większości parlamentarnej nie były korygowane.

Ad. E

Propozycja zmiany brzmienia art. 15ae ust.1 ustawy o Policji oraz art. 18e ust. 1 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych w ten sposób, aby protokół z czynności opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia przez osobę, wobec której wydano nakaz lub zakaz był podpisywany jedynie przez osobę stosującą przemoc oraz dorosłą osobę dotkniętą przemocą w rodzinie, gdy uczestniczyła w protokołowanej czynności, nie znajduje uzasadnienia. Podnieść należy, iż choć postępowanie w przedmiocie wydania nakazu/zakazu jest postępowaniem całkowicie odrębnym, ustawodawcy zależało na zagwarantowaniu wysokich standardów w zakresie zapewnienia praw przysługujących wszystkim uczestnikom postępowania. Przyjęta regulacja czyni zadość zasadom bezpośredniości i jawności podejmowanych czynności. Przyjęte w noweli z 30 kwietnia 2020 r. rozwiązanie przewiduje możliwość odmowy złożenia podpisu pod protokołem, wówczas to policjant dokonujący czynności zaznacza przyczynę takiego braku (art. 15ae ust. 3 ustawy o Policji i art. 18e ust. 3 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych). Z kolei, jeżeli dany domownik przez czas trwania interwencji, nie chcąc się angażować, czy nie będąc w stanie tego czynić, będzie przebywać w odrębnym pomieszczeniu (np. osoba starsza, niepełnosprawna, czy też obłożnie chora) wówczas nie będzie spełniał przesłanki uczestnictwa w czynności wskazanej w nowelizowanych *projektem* przepisach., a zatem jego podpis w protokole w ogóle nie będzie wymagany. Warto również podkreślić, że wymóg uzyskania podpisów w protokole wszystkich dorosłych osób biorących udział w czynności ma o tyle istotną wagę, iż protokół ten stanowi źródło dodatkowego materiału dowodowego dla sądu (np. przez uzyskanie danych, a następnie przesłuchanie w charakterze świadka osoby nie będącej uprzednio przesłuchiwanej przez Policję). Nie bez znaczenia (w razie wpływu sprawy do sądu) może być ewentualna adnotacja w protokole, iż osoba odmówiła podpisu z uwagi na brak w jej ocenie zgodności dokonanych zapisów z rzeczywistym przebiegiem czynności. Niewątpliwie informacja o takiej treści wymagałaby dokonania przez sąd wnikliwej weryfikacji.

Ad. H

Odnosząc się do propozycja zmiany w zakresie zamiany czasownika „poucza”, na „informuje”, należy zauważyć, że termin „poucza” funkcjonuje w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego nie jako słowo o zabarwieniu władczym, lecz rozumie się je jako udzielenie wskazówek dotyczących możliwości podejmowania czynności oraz informacji o skutkach prawnych tych czynności i skutkach zaniedbań. Co ważne, termin „poucza” nie odnosi się jedynie do obowiązków, jakie ma do wykonania strona, czy uczestnik postępowania, lecz również do wskazania o uprawnieniach im przysługujących. Zważywszy jednak, że zmiana nie dotyczy przepisu kodeksowego, nie jest tym samym zmianą kontrowersyjną.

Ad. I

Propozycja zmiany dotycząca skrócenia terminu na rozpoznanie przez sąd zażalenia wniesionego przez osobę stosującą przemoc w rodzinie na wydanie wobec niej nakazu natychmiastowego opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia, z 3 dni do 48 godzin nie zasługuje na aprobatę. Nie jest jednocześnie trafny argument przywołany w uzasadnieniu, wskazujący na 24 godzinny termin przewidziany w art. 12b u.p.p.r., jako przemawiający za skróceniem tego czasu. Ustawodawca faktycznie przewiduje ten wyjątkowo krótki okres w przypadku rozpoznania zażalenia złożonego do sądu opiekuńczego na odebranie dziecka w trybie art. 12a u.p.p.r., nie można jednak nie zauważyć, iż przywołany termin rozpoznania zażalenia jest o tyle zrozumiały, że wynika z konieczności podjęcia przez sąd maksymalnie szybkich decyzji mających na celu zadbanie o dobro dziecka, w trosce o nie i zapewnienia mu reprezentacji. Warto podkreślić, że małoletni jest wówczas odseparowany od rodziców, znajduje się w zupełnie nowej sytuacji, często traci poczucie bezpieczeństwa. Dlatego też sąd bezzwłocznie powinien zbadać, czy dziecko nie zostało odłączone od rodziny bezzasadnie. Wydany nakaz lub zakaz dotyczy zaś osoby dorosłej stosującej przemoc, osoby, która krzywdzi swoich bliskich, zamiast otaczać ich opieką. Przywołanie rozwiązania z art. 12b u.p.p.r. dla uzasadnienia tej zmiany jest zatem niezasadne.

Nie można ponadto nie zauważyć, iż wydanie nakazu/zakazu nie jest decyzją absolutnie arbitralną. W celu stwierdzenia, czy zachodzą przesłanki do zastosowania nakazu/zakazu policjant (żołnierz Żandarmerii Wojskowej) zobowiązany został do zgromadzenia obszernego materiału dowodowego potwierdzającego zaistnienie przemocy, np. w postaci zeznań świadków: członków rodziny, ale też i kuratora, pracownika pomocy społecznej, sąsiadów (przesłuchiwanie odbywa się pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywych

zeczności), dokumentacji medycznej. Co ważne status Policji/Żandarmerii Wojskowej opiera się na zaufaniu społecznym. Za całkowicie zasadne należy zatem uznać oparcie się przez ustawodawcę na wiedzy, doświadczeniu (często opartym na wieloletniej praktyce) policjantów, dla których samo przeprowadzenie interwencji domowej (w tym dokonanie właściwej oceny zastanej sytuacji) nie jest niczym nadzwyczajnym. Nie bez znaczenia jest również okoliczność, że do wspomnianych interwencji często dochodzi w rodzinach dobrze znanych Policji (np. objętych regularnym nadzorem dzielnicowym w związku z prowadzoną procedurą Niebieskie karty). Warto też podkreślić, że bezpodstawne wydanie nakazu/zakazu może wiązać się z odpowiedzialnością służbową funkcjonariusza Policji (żołnierza Żandarmerii Wojskowej).

Z kolei sąd, rozpoznając zażalenie może dojść do przekonania o potrzebie uzupełnienia materiału dowodowego, np. poprzez zwrócenie się o wywiad środowiskowy, zgromadzenie dokumentacji medycznej, co wymaga czasu.

Propozycja nowelizacyjna pomija nadto sformułowanie użyte w przepisach art. 15aj ust.2 ustawy o Policji i art. 18j ust.2 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych, to jest „3 dni od dnia wpływu do sądu”. Brak określenia od jakiej daty należy liczyć termin rozpoznania zażalenia przez sąd wydaje się nieprawidłowy. W wyjątkowym przypadku, kiedy zażalenie może zostać złożone np. jeszcze w trakcie trwania interwencji do rąk policjanta (żołnierza Żandarmerii Wojskowej), w celu wyeliminowania wątpliwości interpretacyjnych, wskazanie biegu terminu przez ustawodawcę należy uznać za uzasadnione.

Ad. J

Propozycję nowelizacji przepisów art. 15ak ust. 3 ustawy o Policji i art. 18k ust. 3 ustawy o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych aby pokrzywdzony nie stanowił odrębnej kategorii osób zawiadamianych przez prokuratora i dookreślenia osoby dotkniętej przemocą, będącej przemocą w rodzinie uznać należy za słuszną.

Ad. M

W zakresie oceny nowelizacji art. 9d ust.2 u.p.p.r. Ministerstwo Sprawiedliwości nie jest właściwe. Należy jedynie podkreślić, że zagadnienie to wykracza poza zakres przepisów noweli z 30 kwietnia 2020 r.

Wnioski

Propozycje legislacyjne zawarte w *projekcie ustawy o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw* (druk senacki nr 138) we wskazanym powyżej obszarze należy uznać

za uzasadnione. W pozostałym zakresie wymagają jeszcze dalszych prac, w tym opinii pozostałych właściwych resortów.

Marcin Romanowski

/podpisano elektronicznie/